

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlilik İnanç Düzeyleri ve Problem Çözme Becerileri Üzerine Bir Araştırma (Amasya Örneği)

Faruk AYLAR¹, Alpay AKSİN²

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmenliği öğretmen adaylarının problem çözme ve sosyal bilgiler öğretimine yönelik öz-yeterlilik inanç düzeylerinin belirlenmesidir. Öğretmen adaylarının problem çözme ve sosyal bilgiler öğretimine yönelik öz-yeterlilik inanç düzeyleri; sınıf düzeyi, ortaöğretim mezuniyet türü ve cinsiyet değişkenlerine göre araştırılmıştır. Bu araştırma, betimsel nitelikte olup, tarama modeli esas alınarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini 2006-2007 eğitim yılı güz döneminde Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Ana Bilim Dalında öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Örneklem ise, evrenden rastgele yöntemle seçilen 170 kişiden oluşmuştur. Araştırmanın verileri Kaptan ve Korkmaz (2001) tarafından Türkçeye uyarlanan ve Yaman (2003) tarafından bazı maddeleri değiştirilen Sosyal Bilgiler Öğretimi Öz-Yeterlilik İnanç Anketi ve Yaman (2003) tarafından geliştirilen Problem Çözme Becerisi Ölçeği ile toplanmıştır. Elde edilen veriler tek faktörlü ANOVA, bağımsız gruplar için t-testi ve korelasyon katsayısı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmenliği ana bilim dalında öğrenim gören öğretmen adaylarının sınıf düzeyi, ortaöğretim mezuniyet türü ve cinsiyet değişkenlerine göre problem çözme ve sosyal bilgiler öğretimi öz-yeterlilik inanç düzeylerinin anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir.

ANAHTAR KELİMELEER: Sosyal bilgiler eğitimi, problem çözme, sosyal bilgiler öğretimine yönelik öz-yeterlilik inanç.

The Research on Self-Efficiency Belief Level and Problem Solving Skills of Social Studies Pre-Service Teachers (Amasya Sample)

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the problem solving skills and self-efficiency belief level of social studies Pre-service teachers. Problem solving skills and self-efficiency levels towards social studies were investigated according to the variables relating to their class level, gender and the type of their graduation from the high schools. The research was carried out as descriptive using survey model. The sample of the research consists of students attending to the social studies department of Amasya University Education

¹ Yrd. Doç. Dr. Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, farukaylar@gmail.com

² Öğr. Gör. Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, alpay3@gmail.com

faculty in 2006-2007 education year.170 students were chosen randomly. At the end of the study it is seen that there is not a meaningful differences between the problem solving skills and self-efficiency belief level of Pre –service students attending to the social studies relating to their class level, gender and the type of their graduation from the high school.

KEYWORDS: Social studies education, problem solving, self-efficiency level towards social studies teaching.

GİRİŞ

Eğitimde birçok özel etkenin öğrenmenin gerçekleşmesinde etkili olduğu bilinmektedir. Bunlardan bazıları; ilgi, motivasyon, tutum, problem çözme becerisi, özgüven ve öz-yeterlilik (Alsop, 2003;Randel, vd. 2000). Başarı, özgüven ve motive olma arasında pozitif bir ilişki olduğundan (Jacopsen, vd. 2002), bu becerilerin yüksek düzeyde olması başarıyı artırır, düşük düzeyde olması ise başarıyı azaltır. Çünkü bireyler kendilerine güven duyduklarında, öğrenme sürecinde kendilerini daha iyi hissederler ve böylece yüksek düzeyli öğrenme meydana gelir (Ornstain ve Lasley, 2000). Bloom (1979) on yedi farklı ülkede yaptığı araştırmada, derse yönelik duyuşsal özelliklerle başarı arasında ilişki olduğunu ifade etmiştir. Bu nedenle, öğrencilerin öğrenmeye yönelik olumlu tutumlar geliştirmeleri için, eğitimin öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi gerekir. Öğrencilerin öğrenmede motive olmalarını sağlayan etkenlerden biri de öz-yeterlilik. Öz-yeterlilik, bir işi yapabilmek için yeteneklerinin farkında olmak ve buna inanmak olarak tanımlanmaktadır (Chaplain, 2000; Zusho ve Pintrich, 2003). Bandura, öz-yeterlilik inancının, bireyin farklı koşullar altında başarılı olmasında hayati bir rolü olduğunu belirtmiştir (Akt: Freidmen, 2003).

Bu araştırma kapsamında ele alınan öz-yeterlilik inanç çalışmaları, özellikle son yıllarda önem kazanan ve üzerinde birçok araştırma yapılan konulardan biridir (Koray, 2003; Wenner, 2001). Herhangi bir konuda öz-yeterlilik algısı yüksek olan bireyler, sonuca daha kısa zamanda ulaşma becerisi gösterirler. Çünkü öz-yeterlilik algısı yüksek olan bireyler, karşılaştıkları problemleri çözmeye daha başarılı olmaktadır. Öz-yeterliliği geliştirmenin en etkili yolu ise sosyal bilgiler programının öğrencileri araştırmaya yönlendirmesidir. Sosyal bilgiler programının amacı; keşfeden, sorgulayan, doğru kararlar verebilen, problem çözebilen, sürekli öğrenen bireyler yetiştirmek olduğundan (MEB, 2006), öğrencileri problemlere yönlendirirken, onlar için yeni ve meraklarını uyandıracak konular bulunmalıdır. Çünkü öğrenciler, alışık olmadıkları durumlara karşı daha fazla ilgi duyarlar (Daunt, 1997).

Uzmanlar, okulda sunulan gerçek yaşamla ilgili problemlerin, başarılı olmak için öğrencilerin bilmesi gereken ve okulda öğrenecekleri bilgiler arasında köprü vazifesi görebileceğini söylemektedirler. Bu tür problem çözme çabalarının ise, öğrencilerin öz-yeterlilik inanç düzeylerini geliştireceği ve öz-yeterlilik inanç düzeyi yüksek olan bireylerin de, problemleri çözmeye daha başarılı olacakları

varsayılmaktadır (Blumenfeld, vd. 1991). Ayrıca Kruger (1997), bireyin problemlerin üstesinden gelmek için sistemli ve mücadeleci çalışmasında öz-yeterliğin etkili olduğunu ifade etmiştir.

Sosyal bilgiler eğitiminde öz-yeterlilik inanç yeterlilikleri, öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretimi ve sınıf içi aktiviteler hakkındaki inanışları ile yakından ilgilidir. Öz-yeterlilik inanç düzeyi yüksek olan öğretmenler, öğrenci merkezli yaklaşımları kullanma, sosyal bilgiler öğretmeye daha fazla zaman ayırma ve araştırmaya dayalı öğretim gerçekleştirme eğilimi gösterirler ve bunları yapmakta da oldukça başarılıdırlar. Öz-yeterlilik inanç düzeyi düşük olan öğretmenler ise bilgileri kitaptan okuma ve sözel olarak anlatma gibi öğretmen merkezli yaklaşımları kullanmayı tercih ederler (Schriver ve Czerniak, 1999). Ayrıca Chan'a (2003) göre öz-yeterlilik düzeyi yüksek olan insanların daha etkili eğitim sundukları ve eğitim esnasında strese daha az girdiklerini belirtmiştir. Bu nedenle, öğretmen eğitiminde öz-yeterlilik algısının geliştirilmesine özel önem verilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, eğitim fakültelerinde eğitim gören öğretmen adaylarının öz-yeterlilik inanç düzeylerinin ve problem çözme becerilerinin belirlenmesi ile bu becerilerinin geliştirilmesine yönelik çalışmaların ivme kazanacağı düşünülmektedir. Bu amaçla tasarlanan bu çalışmada, öğretmen adaylarının problem çözme becerileri ve sosyal bilgiler öğretimine yönelik öz-yeterlilik inanç düzeyleri tespit edilmiş ve bu beceriler arasındaki ilişki incelenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmenliği anabilim dalında eğitim gören öğretmen adaylarının problem çözme ve sosyal öğretimine yönelik öz-yeterlilik inanç düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemektir. Bu amaçla, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim dalında eğitim gören öğretmen adaylarının bu becerileri belirlenmiş ve bu beceriler arasındaki ilişki tespit edilmiştir.

Problem Cümlesi

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim dalında eğitim gören öğretmen adaylarının eğitim gördükleri anabilim dalında, sınıf düzeyleri, mezun oldukları ortaöğretim türleri ve cinsiyetlerinin problem çözme becerileri ve sosyal bilgiler öğretimine yönelik öz-yeterlilik inanç düzeyleri üzerinde anlamlı etkisi var mıdır?

Araştırmanın Yöntemi

Araştırma, tarama yöntemi ile yapılmıştır. Tarama yöntemi; geçmişte veya halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle tanımlamayı amaçlayan bir yaklaşımdır. Örneklemden veri toplama ise anket tekniği kullanılmıştır. Araştırma konusu, kendi koşulları içinde olduğu gibi tanımlanmaya çalışıldığından bu çalışma

betimsel modele uygundur. Çünkü betimsel araştırmada incelenen özellikler var olduğu biçimi ile ortaya çıkarılırlar. Bu araştırmada da, öğretmen adaylarının problem çözme ve sosyal bilgiler öğretimine yönelik öz-yeterlilik inanç düzeylerinin hâlihazırdaki durumu ortaya konulmuştur.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evreni, Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalında öğrenim gören öğrencilerden meydana gelmektedir. Araştırmanın örneklemini ise, 2006-2007 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesinde eğitim gören Sosyal Bilgiler Öğretmenliği öğretmen adaylarından random tabakalama yöntemiyle seçilen 170 öğretmen adayı oluşturmaktadır.

Araştırmada Kullanılan Ölçme Araçları

Araştırmada, öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretimine yönelik öz-yeterlilik inanç düzeylerini tespit etmek için kullanılan ölçme aracı ilk olarak Kaptan ve Korkmaz (2001) tarafından Türkçeye uyarlanmış ve Yaman (2003) tarafından bazı maddeleri değiştirilerek uygulanmıştır (Kaptan ve Korkmaz, 2001; Yaman, 2003) (Ek 2). Bu ölçme aracı ile Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalında, farklı sınıf düzeylerinde eğitim gören öğretmen adaylarının öz-yeterlilik inanç düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu ölçme aracında beşli likert türde hazırlanmış 30 madde bulunmaktadır. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları sonunda Cronbach Alpha (α) değeri 0.84 olarak tespit edilmiştir.

Öğretmen adaylarının problem çözme becerilerini belirlemek için kullanılan ölçek Yaman (2003) tarafından geliştirilmiştir (Ek 1). Bu ölçekte öğretmen adaylarının problemler karşısında nasıl davrandıkları ve çözüm için nasıl çaba gösterdikleri ile ilgili maddeler bulunmaktadır. Problem çözme ölçeğinde beşli likert türde hazırlanmış 30 madde bulunmaktadır. Bu ölçeğin güvenilirlik çalışması sonunda Cronbach Alpha (α) güvenilirlik katsayısı 0.87 olarak tespit edilmiştir.

BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde öğretmen adaylarının problem çözme ve öz-yeterlilik inanç düzeylerini tespit etmek amacıyla uygulanan ölçeklerle elde edilen veriler, farklı değişkenlere göre karşılaştırılarak gerekli istatistikî analizler yapılmıştır. Bunlar; tek faktörlü ANOVA ve bağımsız gruplar için t-testi analizleridir.

Tablo 1. *Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeylerine Göre Sosyal Bilgiler Öğretimine Yönelik Öz-Yeterlilik İnanç Düzeylerine İlişkin Tek Faktörlü ANOVA Sonuçları*

N	Grup	N	\bar{X}	S	sd	F	P
1	Birinci Sınıf	45	3.295	.315	3, 166	.582	.627

2	İkinci Sınıf	37	3.333	.268
3	Üçüncü Sınıf	46	3.376	.431
4	Dördüncü Sınıf	42	3.377	.316
Toplam		170	3.343	.332

Tablo 1'e göre sosyal bilgiler öğretmenliği Anabilim Dalında eğitim gören öğretmen adaylarının sınıf seviyelerine göre sosyal bilgiler öğretimine yönelik öz-yeterlilik inanç puanlarının anlamlı düzeyde farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F(3,166) = .582; p > .05$). Öğrencilerin sınıf seviyelerine göre aritmetik ortalamaları incelendiğinde, öz-yeterlilik düzeyi en yüksek olan sınıfın 3.377 ile dördüncü sınıf, en düşük olan sınıfın ise 3.295 ile birinci sınıf olduğu belirlenmiştir. Ayrıca sınıf seviye yükseldikçe öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretimine yönelik öz-yeterlilik düzeylerinin yükseldiği görülmektedir.

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının Mezun Oldukları Ortaöğretim Türüne Göre Sosyal Bilgiler Öğretimine Yönelik Öz-Yeterlilik İnanç Düzeylerine İlişkin Bağımsız Gruplar İçin t-Testi Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	sd	t	P
Düz Lise	152	3.351	.339	168	.886	.349
Anadolu Lisesi	18	3.278	.257			

Öğretmen adaylarının mezun oldukları ortaöğretim türüne göre sosyal bilgiler öğretimine yönelik öz-yeterlilik inanç düzeylerinin anlamlı olarak farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t(168) = .886; p > .05$). Bu sonuca göre mezun oldukları ortaöğretim türünün, öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretimine yönelik öz-yeterlilik inançlarında önemli bir etkisi olmadığı söylenebilir.

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Sosyal Bilgiler Öğretimine Yönelik Öz-Yeterlilik İnanç Düzeylerine İlişkin Bağımsız Gruplar İçin t-Testi Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	sd	t	P
Kız	78	3.294	.318	168	-.813	.403
Erkek	92	3.385	.338			

Öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre sosyal bilgiler öğretimine yönelik öz-yeterlilik inanç düzeylerinin anlamlı olarak farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t(168) = -.813; p > .05$). Bu sonuca göre cinsiyetin, öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretimine yönelik öz-yeterlilik inançlarında önemli bir etkisi olmadığı söylenebilir.

Tablo 4. Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeylerine Göre Problem Çözme Becerilerine İlişkin Tek Faktörlü ANOVA Sonuçları

No	Grup	N	\bar{X}	S	sd	F	P
1	Birinci Sınıf	45	3.60	.349			
2	İkinci Sınıf	37	3.60	.320			
3	Üçüncü Sınıf	46	3.58	.311	3, 166	.174	.914
4	Dördüncü Sınıf	42	3.63	.280			
	Toplam	170	3.60	.314			

Sosyal bilgiler öğretmenliği anabilim dalında farklı sınıf düzeylerinde eğitim gören öğretmen adaylarının problem çözme becerilerinin anlamlı düzeyde farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F(3, 166) = .174$; $p > .05$). Bu sonuca göre, farklı sınıf düzeyinde olmanın problem çözme becerisini etkilemediği söylenebilir. Sınıf düzeylerine göre puanların 3,56-3,65 arasında olduğu dikkate alındığında öğrencilerin problem çözme konusunda kendilerini orta düzeyde yeterli gördükleri de söylenebilir.

Tablo 5. Öğretmen Adaylarının Mezun Oldukları Ortaöğretim Türüne Göre Problem Çözme Becerilerine İlişkin t-Testi Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	sd	t	P
Düz Lise	152	3.61	.304	168	.895	.249
Anadolu Lisesi	18	3.54	.395			

Tablo 5'e göre sosyal bilgiler öğretmenliği anabilim dalında eğitim gören öğretmen adaylarının problem çözme becerilerinin mezun oldukları ortaöğretim türüne göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t(168) = .895$; $p > .05$). Anadolu Lisesi mezunu öğretmen adaylarının problem çözme beceri düzeyleri (3.543) Düz Lise mezunu öğrencilerin problem çözme beceri düzeylerinden (3.613) çok az daha düşük olduğu belirlenmiştir. Fakat bu farklılık anlamlı düzeyde değildir.

Tablo 6. Öğretmen Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Problem Çözme Becerilerine İlişkin Bağımsız Gruplar İçin t-Testi Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	sd	t	P
Kız	78	3.571	.316	168	-1.300	.739
Erkek	92	3.634	.311			

Tablo 6'ya göre sosyal bilgiler öğretmenliği anabilim dalında eğitim gören öğretmen adaylarının problem çözme becerilerinin cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t(168) = -1.300$; $p > .05$). Erkek öğretmen adaylarının problem çözme beceri düzeyleri (3.634) kız öğrencilerin problem çözme beceri düzeylerinden (3.571) çok az yüksek olduğu belirlenmiştir. Fakat bu farklılık anlamlı düzeyde değildir.

Tablo 7. Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretimine Yönelik Öz-Yeterlilik İnanç Düzeyleri ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki Korelasyon

Değişkenler	Problem Çözme Becerisi	
	r	
Öz-Yeterlilik İnanç		.357
	P	.000
	N	170

Tablo 7 incelendiğinde, öğretmen adaylarının öz-yeterlilik inanç düzeyleri ile problem çözme becerileri arasında yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r(170) = 0.357$; $p < .01$). Bu verilere göre, öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretimine yönelik öz-yeterlilik inanç düzeyi arttıkça problem çözme becerisinin de arttığı ileri sürülebilir. Determinasyon katsayısı ($r^2(170) = 0.13$) dikkate alındığında ise öğretmen adaylarının öz-yeterlilik inanç düzeylerinin, problem çözme becerilerini % 13 oranında açıkladığı görülmektedir. Diğer bir ifadeyle bu değişkenin dışında kalan diğer etkenlerin öz-yeterlilik inanç düzeyini %87 oranında etkilediği söylenebilir.

TARTIŞMA

Farklı sınıf düzeylerinde eğitim gören öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretimine yönelik öz-yeterlilik inanç puanlarının anlamlı düzeyde farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p = .627$). Fakat sınıf düzeyi arttıkça sosyal bilgiler öğretimine yönelik öz-yeterlilik inanç düzeylerinin de arttığı dikkate alındığında, alan bilgisi arttıkça öğretmen adaylarının kendilerine güven duygularının da geliştiği ileri sürülebilir. Öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türlerinin ($p = .389$) ve cinsiyetlerinin ($p = .403$) sosyal bilgiler öğretimine yönelik öz-yeterlilik inanç düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı belirlenmiştir. Erkek öğretmen adaylarının öz-yeterlilik inanç düzeyleri kız öğrencilerden daha yüksek olmasına rağmen bu farklılık anlamlı düzeyde değildir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sınıf düzeylerinin problem çözme becerileri üzerinde anlamlı etkisinin olmadığı belirlenmiştir ($p = .914$). Öğretmen adaylarının problem çözme becerilerinin sınıf seviyesi ile doğrusal bir değişim göstermediği de belirlenmiştir. Dördüncü sınıf öğrencilerinin problem çözme becerileri en yüksek puana sahipken, üçüncü sınıf öğrencilerin puanı en düşük olmaktadır. Bu veriler, öğretmen adaylarının problemler karşısında aynı şekilde davranacaklarının bir göstergesi olabilir. Öğretmen adaylarının mezun oldukları ortaöğretim türünün de problem çözme becerileri üzerinde anlamlı düzeyde etkisi olmadığı görülmüştür ($p = .249$). Düz lise mezunlarının problem çözme düzeylerinin ($\bar{X}=3.61$) Anadolu Lisesi mezunlarından yüksek olduğu belirlenmiş fakat bu farklılık anlamlı düzeyde olmamıştır. Ayrıca öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre problem çözme becerilerinin anlamlı düzeyde

farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p = .739$). Erkek öğretmen adaylarının problem çözme becerileri ($\bar{X}=3.634$), kız öğretmen adaylarının problem çözme becerilerinden ($\bar{X}=3.571$) daha ileri düzeydedir.

Korelasyon analizi sonunda, problem çözme ve öz-yeterlilik inanç arasında yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p = .000$). Bu bulguya göre, öğretmen adaylarının öz-yeterlilik düzeyleri geliştikçe, problemleri çözme becerilerinde de artış eğiliminde olduğu söylenebilir.

SONUÇLAR ve ÖNERİLER

Appleton ve Kindt (1999), tarafından yapılan çalışmada kendine güven duygusunun gelişmesi için alan bilgisinin önemli olduğu vurgulanmıştır. Güven duygusunun gelişmesinde, öğrencilerin bilgilerini yeterli görmeleri ve karşılaştıkları problemleri başarıyla çözümlenmeleri gerekir. Bu nedenle öğrencilerin öz-yeterlilik inanç düzeylerinin ve problem çözme becerilerinin geliştirilmesine yönelik uygulamalara yer verilmesi başarının yükselmesinde etkili olacaktır. Bunun için özellikle öğretmen eğitiminde öğrencilere hem alan bilgisi hem de alan eğitimi bilgisinin birlikte kazandırılması gerekmektedir. Bunun en etkili yolu ise, öğrencilere sunulan eğitim hizmetlerinin kaliteli ve gerçek yaşamı destekleyecek özellikte olmasıdır. Öğretmen adaylarının bu becerilerinin yeterli düzeyde olması, kendilerini öğretmenlik mesleğine hazırlamalarında ve başarılı olmalarında önemli bir etken olacaktır.

Eğitim fakültelerinin temel işlevi, farklı ilgi ve önbilgilere sahip öğrencileri öğretmenlik mesleğine en uygun biçimde hazırlamaktır. Bu amaçla hazırlanan programların, benzer özelliklerde ve yeterliliklerde öğretmen yetiştirmesi beklenmektedir. Eğitim fakültelerine yerleşen adayların yetenekleri, ilgileri ve mezun oldukları ortaöğretim türleri gibi farklı faktörler de dikkate alınmalıdır. Bu bağlamda, bu tür faktörlerin etkisinin en asgari düzeye indirilmesi için bütün öğrencilere uygun eğitim ortamlarının hazırlanması gerekmektedir. Böylece, kontrol edilemeyen faktörlerin etkisi en aza indirgenerek benzer beceri ve yeteneklerde öğretmen yetiştirme gerçekleştirilebilir.

Sonuç olarak; bu çalışmada öğretmen adaylarının problem çözme becerisi ve öz-yeterlilik inanç düzeyleri farklı değişkenlere göre ele alınmıştır. Sosyal bilgiler öğretimine yönelik öz-yeterlilik inanç düzeyinin gelişmesi ile problem çözme becerisinin de gelişeceği tespit edilmiştir. Sonraki çalışmalarda bu becerilerin geliştirilmesine yönelik uygulamaların sosyal bilgiler eğitiminde önemli bir boşluğu dolduracağına inanılmaktadır.

KAYNAKLAR

- Alsop, S. (2003). Science education and affect, *International Journal of Science Education*, 25(9), 1043-1047
- Appleton, K., Kindt, I. (1999). Why teach primary science? Influences on beginning teachers' practices, *International Journal of Science Education*, 21(2), 155-168
- Arlı, M., Nazik, M. H. (2001). *Bilimsel araştırmaya giriş*, Gazi Kitapevi, Ankara
- Bloom, B.S. (1979). *İnsan nitelikleri ve okulda öğrenme*, (Çev: Özçelik, D.A.). Milli Eğitim Basımevi, Ankara
- Blumenfeld, P., Soloway, E., Marx, R.A. (1991). Motivating project based learning: Sustaining the doing, supporting the learner, *Educational Psychologist*, 26(3-4), 369-398
- Chan, D.W. (2003). Multiple intelligences and perceived self-efficacy among Chinese secondary school teachers in Hong Kong, *Educational Psychology*, 23(5), 521-533
- Chaplain, R.P. (2000). Beyond exam results? Differences in the social and psychological perceptions of young males and females at school, *Educational Studies*, 26(2), 177-x190
- Daunt, B. (1997). *Öğreticinin el kitabı*, (Çev: Kalkandelen, H.) Pegem Yayıncılık, Ankara
- Freidmen, I.A. (2003). Self-efficacy and burnout in teaching: The importance of interpersonal-relations efficacy, *Social Psychology of Education*, 6, 191-215
- Jacobsen, D.A., Eggen, P., Kauchak, D. (2002). *Methods for teaching, Promoting student learning*, Sixth Edition, Merrill Prentice Hall, New Jersey, USA
- Kaptan, F., Korkmaz, H. (2001). İşbirliğine dayalı fen öğretiminin öğretmen adaylarının öz-yeterlik düzeylerine etkisi, *IV. Fen Bilimleri Eğitimi Kongresi 2000*, Milli Eğitim Basımevi, Ankara
- Koray, Ö. (2003). Yaratıcı düşünceye dayalı fen öğretiminin öğretmen adaylarının öz yeterlik, yaratıcılık ve problem çözme düzeylerine etkisi, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Kruger, L.J. (1997). Social support and self-efficacy in problem solving among teacher assistance teams and school staff, *Journal of Educational Research*, 90(3), 164-168
- McMillan, J.H. (2000). *Educational research, Fundamentals for the consumer*, Longman, USA
- MEB. (2006). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi öğretim programı ve Kılavuzu*, MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara
- Ornstein, A.C., Lasley, T.J. (2000). *Strategies for effective teaching*, Third Edition, McGraw-Hill Higher Education Companies, USA
- Randel, B., Stevenson, H.W., Witruk, E. (2000). Attitudes, beliefs, and mathematics achievement of German and Japanese high school students, *International Journal of Behavioral Development*, 24(2), 190-198
- Schrifer, M., Czerniak, C.M. (1999). A comparison of middle and junior high science teachers' levels of efficacy and knowledge of developmentally appropriate curriculum and instruction, *Journal of Science Teacher Education*, 10(1), 21-42
- Wenner, G. (2001). Science and mathematics efficacy beliefs held by practicing and prospective teachers: a 5-year perspective, *Journal of Science Education and Technology*, 10(2), 181-187

Yaman, S. (2003). Fen bilgisi eğitiminde probleme dayalı öğrenmenin öğrenme ürünlerine etkisi, *Yayımlanmamış Doktora Tezi*, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Zusho, A., Pintrich, P.R. (2003). Skill and will: The role of motivation and cognition in the learning of college chemistry, *International Journal of Science Education*, 25(9), 1081-1094

SUMMARY

The individuals who have a high sense of self efficiency perception can reach the result in a short time. As the individual who has high self-efficiency belief level can be successful at solving the problems that they encounter. The most effective way to develop self-efficiency is that the social studies lead the students to make research. In social studies, self-efficiency beliefs of students are related to their classroom activities approach and social studies education. The teachers having high sense of self efficiency level are successful at using student-centered approaches, giving more time to teach social studies and tending to realize teaching based on research. The teachers who have lower self-efficiency level prefer to use verbal explanation, read the knowledge from the text book and teacher-centered teaching.

One of the most important aims of social studies is to help students develop scientific thinking skills of the students. To realize such a skill it is necessary for the students to use daily experiences as a tool to understand the scientific knowledge. For the purpose it is important to develop their self-confidence and problem solving skills. To improve such skills they have to involve themselves to different activities. When the curriculum of social studies should be prepared regarding to these aims students can both acquire problem solving skills and learn the subject well.

The aim of this study is to determine the problem solving skills and self-efficiency belief level of social studies Pre-service teachers. Also in this research an answer was sought whether the students have any meaningful differences in problem solving and self-efficiency belief level towards social studies related to their gender and type of their graduation from high school variables.

This study is descriptive and survey method was used. The sample of the study consists of 170 students chosen randomly attending to the social studies department of Amasya University Education faculty in 2006-2007 education year in fall term. The data was obtained by using Problem solving Skills scale developed by Yaman (2003) and Social studies Self efficiency Belief questionnaire adapted by Kaptan and Korkmaz (2003). For the scale tool of the experiment group, it was found out that their Cronbach Alpha reliability coefficient was ,84 and ,87. Both scales consist of 30 items in five likert-type. The obtained data was analyzed using single factor ANNOVA and t-test for independent groups and correlation coefficient.

At the end of the study it is determined that there is not a meaningful differences between the problem solving skills and self-efficiency belief level of Pre – service students attending to the social studies relating to their class level, gender and the type of their graduation from the high school. It is seen that self-efficiency belief level arithmetic means of social studies Pre-service teachers

were the highest at the 4th grade relating to their class level, problem solving skills arithmetic mean was 3.60 according to their class level and for the reason they see themselves at moderate level at problem solving and there is a meaningful and positive correlation between the problem solving skills and self-efficiency belief level. When the self-efficiency level of the students towards social studies increases it can be said that their problem solving skills increase. When they attend the upper grades and when their knowledge of field rises it can also be mentioned that their self-efficiency levels improve.

In improving the self-confidence, it is necessary for the students to see themselves sufficient at their knowledge and to solve the problems successfully that they encounter. Therefore it is effective to include class activities into the curriculum to help them improve their the problem solving skills and self-efficiency belief level. For the purpose it is necessary to gain them both field knowledge and field knowledge education. The most effective way to realize this aim is that the education be qualified and support their real life. That the students' skills at sufficient level help them be successful at teaching and prepare themselves to teaching profession are important factors.

Ek 1. Problem Çözme Becerisi Ölçeği

Yaş: 18-20 21-23 24-26 26 - +

Cinsiyet: Kız Erkek

Sınıf: :

Mezun Olunan Lise Türü :

Açıklama: Aşağıda verilen seçenekler yaşantınızda problemleri nasıl çözümlediğinizi belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu seçenekler günlük yaşamda çözmek zorunda kaldığınız problemleri kapsar. Son zamanlarda yaptığınız işlerde nasıl davrandığınıza dikkat ederek seçenekleri işaretleyiniz.

S. No	SEÇENEKLER	Her zaman	Sıklıkla	Bazen	Nadiren	Hiç
1	Bir problemle karşılaştığımda ilk olarak problemin tam olarak ne olduğunu anlamaya çalışırım					
2	Çözümü bitirdikten sonra o işi unuttur başka şeylere bakarım					
3	Problemi çözmeye kalkışmadan önce bütün bileşenleri elde etmeye çalışırım					
4	Bir problemi çözmek için birkaç tane yöntem bulursam benim için en çok işe yarayanı seçerim					

5	Bir problemi çözerken aklıma gelen ilk şeyi yaparım					
6	Çözümümün diğer problemlerdeki etkisinin nasıl olduğunu değerlendiririm					
7	Bir problemle karşılaştığımda onun kendiliğinden ortadan kalkıp kalkmayacağını görmek için beklerim					
8	Bir problemi çözerken her çözümü göz önüne alırım					
9	Tesadüfen karşıma çıkan bir problemin ne olduğu ve ne olabileceği arasındaki farka dikkat ederim					
10	Bir çözümü uyguladıktan sonra çözümümün işlememesi durumunda rahatlıkla değişiklik yaparım					
11	Bir probleme çok farklı kişilerin bakış açılarından bakmak için çabalarım (kendim, ailem, arkadaşlarım, öğretmenlerim vs.)					
12	Mümkün olan her çözümün sonuçlarını değerlendirmeye çalışırım					
13	Bir problemi çözmeden önce mümkün olan çözümlerin hepsine göz atmaya çalışırım					
14	Bir çözüm seçtikten sonra hemen harekete geçerim					
15	Bir problemle karşılaştığımda çözümü tahmin etmek için uğraşmam					
16	Mümkün olan çözümlerin hepsinin uzun süreli etkilerini gözden geçirmeye çalışırım					
17	Bir çözümü uygularken hiçbir zaman geçmişe bakmam					
18	Bir çözüm bana göre doğru olmadığı zaman yanlısın nerede olduğunu çözmeye çalışırım					
19	Bir problemle karşılaştığımda nedenlerini belirlemeye çalışırım					
20	Bir çözüm yolu seçtikten sonra harekete geçmeden önce bir süre onun hakkında düşünürüm					
21	Çözümleri kıyasladığımda her çözümün sebep olabileceği etkilerin neler olduğuna dikkat ederim					
22	Bir problemi çözer çömez çözümümün nasıl çalıştığını görmek için beklerim					
23	Bir problemle karşılaştığımda geçmişteki problemleri çözmek için yaptığım şeyleri yaparım					
24	Problemler oluşmadan önce geleceği görmeye ve tahminde bulunmaya çalışırım					
25	Bir problemi çözmek için uğraşırken o anda en kolay görünen çözüme giderim					

26	En iyi çözümü seçtikten sonra hemen harekete geçerim					
27	Bir problemin hangi durumlarda farklı olabileceğini fark ederim					
28	Problemimi çözmek için en iyi yolu bulmak amacıyla mümkün olan her çözümü karşılaştırırım					
29	Bir problemin çözümü için karar verdikten çok sonra bile kararına şüphe ile bakarım					
30	Problemler ortaya çıktığında karamsarlığa düşerek problemi çözmekten vazgeçerim					

Ek 2. Sosyal Bilgiler Öğretimi Öz-Yeterlilik İnanç Anketi

Yaş: 18-20 21-23 24-26 26 - +

Cinsiyet: Kız Erkek

Sınıf :

Mezun Olunan Lise Türü :

Aşağıda verilen seçenekler, sosyal bilgiler öğretimine yönelik öz-yeterlilik inanç düzeyleriniz, beklentileriniz ve beklentilerinizin ne oranda karşılandığını belirlemek amacı için hazırlanmıştır. Ankette kimliğinizi belirtecek bir bilgi bulunmamaktadır. Size uygun gelen seçenekleri işaretleyerek bu konudaki düşüncelerinizi rahatlıkla belirtebilirsiniz. Bu bilgiler sadece araştırma amacı için kullanılacaktır. Teşekkürler.

Sıra No	SEÇENEKLER	Kesinlikle Katlıyorum	Katlıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1	Kendimi sosyal bilgiler alanında oldukça yetenekli görüyorum					
2	Sosyal ile ilgili olayların açıklamasını yapabilirim					
3	Öğrenciler sosyal bilgiler konularını anlamada güçlük çektiğinde onlara daha fazla çalışmaları için ısrar ederim					
4	Öğrencilerin sosyal bilgiler ile ilgili sordukları soruları rahatlıkla cevaplandıracağımı düşünüyorum					
5	Öğrencileri sosyal bilgilere yönlendirmek için sosyal konularını yeterince bildiğimi düşünüyorum					
6	Sosyal bilgiler ile ilgili projelerde başarılı olayım veya olmayayım görev alabilirim					
7	Sosyal bilgiler ile ilgili konuların zor olduğu konusunda ısrarlıyım					
8	Sosyal bilgiler alanında başkalarının çalışmalarında başarılı olduğumu gördüğümde ben de sosyal bilgiler					

	çalışırım					
9	Sosyal bilgiler konularında yeteri kadar bilgiye sahip olduğumu düşünüyorum					
10	Sosyal bilgiler konularını öğretmek için gerekli araç-gereç ve kaynakları rahatlıkla elde edebilirim					
11	Sosyal bilgiler ünitelerinde işlenen konuların en iyi şekilde öğrenilmesi için, öğrencileri farklı kaynaklara yönlendirebilirim					
12	Sosyal bilgiler konularını çok iyi öğretebileceğimi düşünüyorum					
13	Sosyal bilgiler alanında başkalarının çalışmalarında benden daha başarılı olması beni olumsuz etkiler					
14	Sosyal bilgiler konularına yönelik ileri düzeyde çalışmalar yapabilirim					
15	Sosyal bilgiler konularında çalışırken heyecan duyuyorum					
16	Başkalarının sosyal bilgiler çalışırken zorlandığını görürsem sosyal bilgiler çalışmaktan çekinirim					
17	Sosyal bilgiler konularını etkili bir biçimde öğretmek için çok farklı eğitim-öğretim yöntem ve tekniğini kullanabilirim					
18	Sosyal bilgiler ile ilgili bir konuda çalışırken bir problemle karşılaştığımda gerekli çözümleri hemen bulabilirim					
19	Sosyal bilgiler konularını öğrenme güçlüğü çeken öğrencilere gerekli yardımı sağlayabilirim					
20	Sosyal bilgiler derslerinde öğrencilerin ilgisini çekebilecek ve motive edebilecek çok farklı teknikleri rahatlıkla kullanabilirim					
21	Arkadaşlarımla, hakkında konuşacağım derslerin en sonucusu Sosyal bilgilerdir.					
22	Sınıfta, sosyal bilgiler dersi en iyi olan öğrencilerden birisi değilim					
23	Sosyal bilgileri, arkadaş grubumla daha iyi çalışırım					
24	Sosyal bilgilerde kendimi arkadaşlarımdan çoğundan daha yetenekli bulurum					
25	Sosyal bilgilerde ödevlerimi, öğretmenim kontrol ettiği için yaparım					
26	Sosyal bilgiler dersinde, öğretmenimin benden beklentisinden daha fazlasını yapmaya çalışırım					
27	Sosyal Bilgilerde, dersi geçmek için değil öğrenmek için çalışırım					
28	Sosyal bilgileri saatlerce çalışsam bile başarısız olacağımı düşünmeden edemem					
29	Sosyal bilgiler dersinde sınıfın en başarılı öğrencilerinden birisi olmaktan hoşlanırım					
30	Sosyal bilgiler derslerinde yapılan çalışmalarda kendimi becerikli birisi olarak görmüyorum					